

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra bohemistiky

POSTAVY V ADELHIED VLADIMÍRA KÖRNERA
CHARACTERS IN ADELHIED BY VLADIMÍR KÖRNER

Bakalářská diplomová práce

Lucie Pacourková

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

Vedoucí práce: Mgr. Richard Změlík, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré zdroje, které jsem při jejím vypracování použila.

V Olomouci dne

Mé poděkování patří Mgr. Richardu Změlíkovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Obsah

Úvod	6
Život Vladimíra Körnera	8
Dílo Vladimíra Körnera.....	9
1.1 Dílo literární	9
1.2 Dílo scénářistické.....	12
Poetika postavy	13
1.3 Teoretické pojetí postavy	13
1.3.1 Postava-definice a postava-hypotéza	15
1.4 Utváření postavy	16
1.5 Jméno postavy	18
Adelheid.....	19
1.6 Předurčenost osudu	22
Postava Viktora	23
1.7 Osamocení	23
1.8 Rozpolcenost	27
Postava Adelheid.....	29
1.9 Nenávist a láska	29
1.10 Neporozumění.....	33
Jména postav	34
Vedlejší postavy	36
1.11 Postava vrchního strážmistra Hejny.....	36
1.12 Postava dívky s mlékem.....	37
1.13 Hansgeorg.....	38
1.14 Gardista Jindra, Štábní kapitán.....	39
Závěr.....	41
Anotace	44
Resumé	45

Seznam použité literatury	47
Elektronické zdroje.....	48
Ostatní zdroje	49

Úvod

Vladimír Körner je český spisovatel a scenárista, jehož tvorba tematizuje střet jedince s historickými událostmi, ústředním tématem jeho knih je vliv války na člověka, osamělost a vykořeněnost. Život tohoto autora výrazně ovlivnila smrt jeho otce ve válce a jako scenárista tak dokáže tvořit velmi detailní a sugestivní díla s propracovanými postavami, hlavně z hlediska jejich nitra. V Körnerových dílech hrají významnou roli existenciální prvky a symbolika.

V této bakalářské práci se budeme věnovat novele *Adelheid*, která je také součástí souborného díla *Podzimní novely (Zrození horského pramene, Zánik samoty Berhof a Adelheid)*. Tyto knihy, spolu s dalšími (*Střepiny v trávě, Slepé rameno*) jsou věnovány tematice 2. světové války a jejímu dopadu jak na jedince, tak na společnost a prostředí. Objevují se zde tedy analogické prvky nejen co se týče poetiky postav. Konkrétněji se budeme v novele *Adelheid* zabývat postavami.

Postavy tohoto díla jsou nejednoznačně definovatelné, protože jsou velmi rozpolcené a nejasné, což nám dává možnost rozsáhlého zkoumání jejich vnitřního světa. Budeme se zabývat vztahem hlavních hrdinů, zaměříme se na prvky, které postavy celkově ovlivňují a budeme se snažit analyzovat motivy, které vedou k určitému jednání postav. Budeme se věnovat možným způsobům interpretace nejasných projevů subjektů a významu textu. Budeme zkoumat motivaci postav, jejich jednání, komunikaci a to, jak se navzájem ovlivňují.

Naším cílem je stanovit si elementární a nejvýraznější prvky, které mají vliv na hlavní postavy a zároveň jsou jejich součástí, rozebrat je z několika hledisek – co vedlo ke vzniku tohoto prvku, jak ovlivňuje postavu a jak ta se v důsledku jeho působení projevuje k okolí. Budeme se tedy věnovat například lásce, nenávisti, nepochopení, narodnostním vztahům poválečné doby, nebo motivu cizince, předsudkům a tomu, jak je postava ovlivňována minulostí. Podložení těchto stanovených hypotéz hodláme dokázat pomocí příznačných úryvků z textu. Svá tvrzení doplníme také o symbolické elementy. Budeme se převážně soustředit na hlavní subjekty – *Adelheid* a *Viktora*, okrajově pak na vedlejší postavy, které jsou však neméně důležité a silně ovlivňují příběh i daný svět. Dále v analyzovaných textech se pokusíme vytvořit schéma postav.

V první a druhé kapitole se budeme věnovat Vladimíru Körnerovi. Krátce představíme jeho život a tvorbu. Scenáristická produkce bude rozpracována také, jelikož je nedílnou součástí autorova profilu, avšak zmíněna bude pouze okrajově, pro účely této práce není značně klíčová. Jak bylo řečeno, Vladimír Körner se cítil být spíše scénáristou, to se projevuje v jeho textech, které nabízejí širokou a realistickou možnost vizuální interpretace. Tím se jeho literární tvorba stává pro čtenáře přívětivější a zajímavější.

V dalších kapitolách se budeme věnovat poetice literární postavy. Zaměříme se na typologii postavy a představíme různé přístupy jejího zkoumání. Budeme se věnovat prezentaci postavy skrze její promluvy a promluvě vypravěče o postavě. Budeme zkoumat prvky, které postavu nejvíce utvářejí. Poukážeme také na pojmenování a význam vlastního jména postav.

Následující kapitola bude obecně představovat dílo Adelheid. Budeme se zabývat okolnostmi, které Körnera provázely při vydávání díla. Nastíníme typologii, kterou budeme aplikovat na literární postavy a popíšeme děj knihy. Dále se v kapitole budeme věnovat prvkům a motivům, které jednotlivé postavy představují a rámci kompoziční výstavby díla. Rozebereme také, jaký v novele hraje význam osud postav a jeho předurčenost.

V dalších kapitolách se budeme věnovat jednotlivým postavám díla. Po představení jejich obecné charakteristiky analýzu zaměříme na utváření těchto subjektů, způsob jejich prezentace v textu, zdůrazníme nejvýznamnější znaky postav a zařadíme je na určitou typologickou úroveň. Nevynecháme ani jednotlivé vedlejší postavy. Každá tato postava v textu reprezentuje určitý prvek a význam, který popíšeme.

Čerpat budeme převážně ze samotné novely, dále z podnětů získaných studiem dobových recenzí, rozhovorů s autorem a odborných monografií literární teorie.

Život Vladimíra Körnera

Vladimír Körner, spisovatel a scénárista, se narodil 12. 10. 1939 v Prostějově. Körnerovi rodiče pocházeli ze severní Moravy, a když utíkali před Němci v roce 1939, přestěhovali se ke Kojetínu.¹ Jeho otec byl za okupace členem tajné odbojové organizace při štábu brig. Jana Žižky² a tři dny před koncem války, 7. května 1945, byl zabit. Körner sám tvrdí, že „psaní je snaha zbavit se traumatu, bez toho bych možná vůbec nepsal.“³

Körner vyrůstal tedy v Uhřetěticích u Kojetína do šesti let, po smrti otce se rodina přestěhovala do Zábřehu na Moravě, kde Körner vychodil obecnou školu. V letech 1953–1954 se učil na sedláře a podkováře.

Následně si podal přihlášku na čtyřleté studium Průmyslové školy filmové v Čimelicích. „Vybral jsem si Čimelice, protože jsem se nedostal na gymnázium a protože to bylo nejdál od domova.“⁴ Po maturitě, v roce 1958 byl přijat na FAMU v Praze, kde začal studovat dramaturgii. Jeho pedagogy byli mimo jiné i František A. Dvořák, tehdy známý jako úspěšný scénárista dobrodružného filmu, nebo také Milan Kundera. Vladimír byl umělecky činný už během těchto studií. Roman *Slepé rameno* nebo scénář *Střepiny v trávě* pocházejí právě z těchto dob. Už tehdy spolupracoval i s filmovým studiem Barrandov, kde se natáčely filmy podle jeho

---

¹ KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2. s. 199.

² GALÍK, Josef. *Česká literatura po roce 1945: (1945–1969)*. 2. dopl. vyd. Olomouc: Univ. Palackého, 1991. 272 s. ISBN 80-7067-070-3. s. 158.

³ KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2. s. 199.

⁴ tamtéž s. 198.

scénářů, například celovečerní snímek *Deváté jméno*, dále *Místenka bez návratu* nebo *Čas jeřabin*.⁵

Jako dramaturg působil v právě zmíněném Barrandově v období 1962–1970, následně jako scénárista v letech 1970–1991. Po privatizaci filmových studií byl propuštěn. Od té doby pracoval jako spisovatel z povolání a souběžně externě přednášel na FAMU. Vladimír Körner je ženatý od roku 1968 a má jednu dceru. Je také od roku 2006 držitelem Státní ceny za literaturu. V roce 2009 při rozhovoru pro ČT říká, že po *sedmdesátce* již tvořit nehodlá.⁶

Dílo Vladimíra Körnera

Celková tvorba Vladimíra Körnera je rozsáhlá a značně specifická tím, které epochy tematizuje. Tento autor pracuje s velmi silnou tematikou nešťastných lidských osudů napříč dějinami – jeho knihy pojímají velké časové rozpětí ve výjimečné kvalitě, což je poměrně nevídané. Körner svým celkovým dílem podává, poeticky řečeno, svědectví života.

1.1 Dílo literární

I když je Körnerovo dílo scénáristické a literární těsně spjato a některé jeho scénáře se staly předlohou knih, nejprve se zaměřím na jeho tvorbu literární.

---

⁵ KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2. s. 32.

⁶ KRÁSNÁ, Jolka. *O natáčení filmu Post bellum*. In: *Film 2009* [online]. 2009 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/>

Už na talentové zkoušky na FAMU si Körner přinesl román *Železný kříž*.⁷ Poprvé začal publikovat v časopisech *Rudé právo* (1965) či *Film a doba* (1967), v *Sešitech pro mladou literaturu* (1968) nebo v periodiku *Život* (1969).⁸

Knižní prvotina vyšla v roce 1964 pod názvem *Střepiny v trávě*. Tato rozsáhlá novela s válečným a psychologickým akcentem odrazuje následující Körnerův tematický zájem. To potvrzuje i autorova druhá kniha, román *Slepé rameno* (1965), „*který asi vznikl buď paralelně s dříve vydanou novelou, nebo ji dokonce předcházela (psán v Zábřehu 1958-63)*.“⁹ Samota a pocit osamělosti, otázky etické a existenciální, 2. sv. válka a její dopady na společnost, to jsou znaky i třetí práce autora, novely *Adelheid* (1967).¹⁰ Fakt, že byla Körnerova tvorba ovlivněna smrtí otce – válečné oběti, již nemůže být vyvratitelná, zvláště po vydání novely *Zánik samoty Berhof* (1973) a *Zrození horského pramene* (1979), kde se objevuje nejvíc Körnerových autobiografických prvků, jak i sám tvrdí,¹¹ „*V závěru je dokonce použito ich-formy, což sugeruje ztotožnění autora s touto postavou*.“¹² Tato tři díla, která byla později

---

⁷ KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2. s. 32.

⁸ WIENDL, Jan; KOŠNAROVÁ, Veronika. Vladimír Körner. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 10. 1. 2009 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

⁹ MIKULÁŠEK, Alexej a kol. *Literatura s hvězdou Davidovou: slovníková příručka k dějinám česko-židovských a česko-židovsko-německých literárních vztahů 19. a 20. století*. 1. vyd. Praha: Votobia, 1998-. 2 sv. Velká řada. ISBN 80-7220-019-4. s. 288.

¹⁰ DOKOUPIL, Blahoslav, ed. aj. *Slovník české prózy: 1945–1994*. 1. vyd. Ostrava: Sfinga, 1994. 490 s. ISBN 80-85491-84-2. s. 179.

¹¹ JAREŠ, Michal–KASAL, Lubor. *Starý vlk loví sám*. Rozhovor s Vladimírem Körnerem. Tvar, 2006, roč. 17, č. 17, s. 4.

¹² GALÍK, Josef. *Česká literatura po roce 1945: (1945–1969)*. 2. dopl. vyd. Olomouc: Univ. Palackého, 1991. 272 s. ISBN 80-7067-070-3. s. 163.

souborně vydána pod názvem *Podzimní novely*, začal psát Körner hlavně za účelem zachování a popsání poválečně krajiny a života, který už neexistoval.¹³

Písečná kosa (1970), román z doby křížáckých výprav ve 13. století, je důkazem dalšího časového období, kterému se Körner věnoval. V tomto díle zaznívá baladičnost v plné síle, typická pro předchozí práce v menší míře.¹⁴ Historické téma rytířského středověku se objevuje v novele *Údolí včel* (1978), „*jakoby vyňaté z Písečné kosy*“¹⁵; v románu *Smrt svatého Vojtěcha* (1993) se příběh odehrává v 10. století.

Kromě středověku Körnera zaujalo období prusko-rakouské války, například v novelách *Post bellum 1866* (1986); *Život za podpis* (1989); *Oklamaný* (1994).

Dalším tématem je předbělohorské období a období třicetileté války, které je zpracováno v románu *Lékař umírajícího času* (1984); novele *Psí kůže* (1991) a v románu *Kámen nářku* (2004), kde „*do života začíná zasahovat temnota blížící se třicetileté války*.“¹⁶

Téma 1. světové války je pak zpracováno v románu *Anděl milosrdenství* (1988).

Pro mé účely lze rozčlenit Körnerovu literární tvorbu na okruhy spjaté časově a tématem – próza tematizující středověk, období raného novověku (doba předbělohorská a doba třicetileté války) a dále období 1. sv. války. Hlavní téma pro tuto práci je období 2. sv. války, v čase během ní či těsně po konci (tj. *Podzimní novely* vydané roku 1983 – spojení *Adelheid*, *Zánik samoty Berhof* a *Zrození horského pramene*). Jednoznačným obecným rysem a hlavním motivem je válka – dopady války

---

¹³ MUDRA, Jan. Vladimír Körner. *Česká televize: ivysílání* [online]. 2007 [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/>

¹⁴ BLAHYNKA, Milan, ed. a kol. *Čeští spisovatelé 20.století: slovníková příručka*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1985. s. 289.

¹⁵ tamtéž s. 290.

¹⁶ BRABCOVÁ, Petra. *Vladimír Körner* [online]. Praha, 2007 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/53028/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. PhDr. Anna STEJSKALOVÁ. s. 108.

na jedince a společnost, devastace krajiny, nesmyslnost války a snaha jedince opět se začlenit do společnosti. Když to není válka jako historicko-kulturní událost v dějinách, je to válka v myslí hlavní postavy, snaha o naplnění morálního způsobu života, existenciální otázky, hledání štěstí, osamělost a nepochopení, nalézání vůle k životu. Sám autor tvrdí, že nejvíc ho baví psát ženské postavy, protože jsou daleko zajímavější a složitější než ty mužské – podle toho se prý pozná kvalitní autor.¹⁷

Autorovy spisy vycházely pod záštitou nakladatelství *Dauphin* už od roku 1997. Na závěr spolupráce nakladatelství vydalo uspořádané rozhovory s Vladimírem Körnerem *Rozhovory 1964–2009*.

1.2 Dílo scenáristické

Vladimír Körner je autorem řady filmových scénářů. Sám se cítí být více scenáristou než spisovatelem: „*Byl jsem vyučený jako scenárista. Jenom vždycky, když měl scénář problémy, napsal jsem z toho knížku. Taky mě spisovatelé nikdy mezi sebe moc nepřijali.*“¹⁸ Celkově napsal více jak 30 filmových a televizních scénářů. Na základě knižní předlohy vznikl v roce 1969 film *Adelheid* od režiséra Františka Vláčila podle novely *Adelheid* (1967), z prózy *Zrození horského pramene* (1979) vznikl film *Cukrová bouda* od Karla Kachyni v roce 1980; dále dle románu *Anděl milosrdenství* (1988) byl natočen stejnojmenný film, ke kterému zpracovali scénář s Vladimírem Körnerem také Marian Puobiš a Miloslav Luther, který film také režíroval (1993). Scénáře, které byly naopak předstupněm pro knihy, jsou *Místenka bez Návratu*, v roce 1964 režíroval Miroslav Sobota a Dušan Klein (kniha vyšla s titulem *Střepiny v trávě* v roce 1964); film *Údolí včel*, jehož režie se zhostil v roce 1967 František Vlácil (knižně 1978); *Zánik samoty Berhof*, roku 1983 režíroval Jiří Svoboda (knižně 1973).¹⁹

---

¹⁷ KRÁSNÁ, Jolka. *O natáčení filmu Post bellum*. In: *Film 2009* [online]. 2009 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/>

¹⁸ HEJČOVÁ, Helena. *Ďábel si rád bere podobu šaška*. *Reflex* 1999, r. 10, č. 40, s. 18–21.

¹⁹ WIENDL, Jan; KOŠNAROVÁ, Veronika. Vladimír Körner. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 10. 1. 2009 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

Poetika postavy

„Dnešní průzkum literárních postav je spjat především s obecným naratologickým zkoumáním – postava se spolu s dalšími elementy stala jednou z klíčových naratologických kategorií.“²⁰ Při definování literární postavy se opírám o teorii Daniely Hodrové a její monografii *...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století* a o publikaci *Literární postava. Vývoj a aspekty naratologických zkoumání* od Bohumila Fořta. Využila jsem také teorii Lubomíra Doležela v jeho díle *Heterocosmica: fikce a možné světy* nebo *Poetiku prózy* Shlomith Rimmon-Kenanové.

1.3 Teoretické pojetí postavy

Literární postava je komplexní kategorií, sémantickou kvalitou literárního díla. Daniela Hodrová říká, že postava prostupuje všechny složky a roviny literárního díla jako dynamický komplex motivů.²¹ Postava je složená ze slovně tematického komplexu, realizujícího se v textu určitým souborem textových jednotek.²² Hodrová pak tyto jednotky rozděluje na ty, které se v textu vyskytnou jen jednou a na ty, které se opakují, v převážné většině ovšem nejsou totožné, mohou se i nahrazovat jinými jednotkami nebo se různě obměňovat. Tímto dokazuje, že charakter literární postavy je dynamický a vymezuje několik způsobů realizací těchto jednotek – promluva vypravěče o postavě (přímá charakteristika, popis zevnějšku i nitra, myšlenkových pochodů, včetně jména); dialogy a výroky jiných postav o této postavě; monology *vnitřní* a *vnější*; v dramatu pak i scénické poznámky.²³ Způsoby prezentace postavy nebývají v textu obsaženy rovnoměrně, některé mají větší význam než ostatní. Sama autorka ale dodává, že

---

²⁰ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8. s. 13.

²¹ HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1.

²² tamtéž s. 519.

²³ tamtéž

systém těchto způsobů a míra jejich využití jsou historicky podmíněné a v úplnosti se realizují jen v dílech realistického typu.

Dle Bohumila Fořta je postava založena prostřednictvím textových referencí, které rozděluje na dva základní typy – přímá definice a nepřímá definice.²⁴ „Zjednodušeně řečeno, přímá definice se vztahuje k tomu, co je nám o postavě explicitně řečeno, nepřímá prezentace se vztahuje k tomu, jak postava koná.“²⁵

Bohumil Fořt zkoumá postavu dvěma základními přístupy, které se ovšem vzájemně prostupují a ovlivňují – sémiotickým a mimetickým. Sémiotický přístup chápe literární postavu jako textový fenomén a zkoumá ji pomocí lingvistických a sémiotických kritérií, mimetický má postavu za entitu, která je podobná svým reálně existujícím protějškům a pro výzkum aplikuje poznatky z filozofie či psychologie.²⁶ Přestože je mi blízký postup mimetický a v rozboru se nad postavou velmi zamýšlím za pomoci psychologických poznatků, je nutno zmínit, že „fikční osoby se nemohou potkat, nemohou vejít v interakci, nemohou komunikovat se skutečnými lidmi,“²⁷ kupříkladu „Hamlet není člověk, kterého můžeme nalézt v aktuálním světě, nýbrž individualizovaná možná osoba obývající alternativní svět, fikční svět Shakespearovy hry.“²⁸

Postavu si každý čtenář rekonstruuje různě na základě svých znalostí a zkušeností, „pomocí procedur, kterými odhaduje mentální fungování reálných lidí“.²⁹ Bohumil Fořt tento přístup charakterizuje jako kognitivní, v rámci něhož se aplikují poznatky

---

²⁴ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8.

²⁵ tamtéž s. 64.

²⁶ tamtéž

²⁷ DOLEŽEL, Lubomír. *Heterocosmica: fikce a možné světy*. Vyd. české 1. V Praze: Karolinum, 2003. 311 s. ISBN 80-246-0735-2. s. 31.

²⁸ tamtéž

²⁹ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: Vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008, 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8. s. 61.

kognitivní vědy a empirického zkoumání psychologie – podobně jako u mimetického přístupu.³⁰

Čtenářskou interpretaci postavy ovlivňují i její promluvy v textu. Ty se podle Fořta dají vymezit ve dvou základních kategoriích – stylistické a interpretační. Ve stylistické rovině se postava skrze své promluvy obsahující určité prvky zařazuje do korespondující pozice ve světě, který obývají, dostává se tak například do jisté sociální a společenské skupiny a může odkrývat i některé její charakterové rysy. V rovině interpretační pak promluvy postavy (ale i jednání) odkazují ke skrytým významům, které ovlivňují čtenářskou interpretaci těchto postav.³¹

1.3.1 Postava-definice a postava-hypotéza

Hodrová hovoří zejména o dvou typech postavy postavě-definici a postavě-hypotéze. Tato typologie vychází z „*uvážování o způsobu, jakým je postava konstituována v promluvě.*“³²

Postava-definice je výrazně dourčená dílem, například vypravěčem, promluvami jiných postav apod.³³ Veškeré její nitro je odkryto vypravěčem a nemá žádné tajemství.³⁴ Sama sebe si neuvědomuje, nebo jen prostřednictvím vědomí vypravěče.³⁵ Je viděna jako konečný celek a její chování je předvídatelné.

Postava-hypotéza je naproti tomu v díle otevřená, vysvětlitelná jen částečně, není zcela determinována a její chování se může vymykat psychologickým či tradičním literárním předpokladům. I když je jejím předobrazem skutečná osoba, vždy je literární postava

---

³⁰ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8. s. 60.

³¹ tamtéž s. 68–69.

³² HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1. s. 544.

³³ tamtéž s. 545–546.

³⁴ tamtéž s. 556.

³⁵ tamtéž

fikční kvalitou a nikdy dokonale nesplývá s reálným vzorem.³⁶ Daniela Hodrová říká, že signifié postavy-hypotézy „*je otevřené přímo v díle, postava může nejen pro čtenáře, ale i pro ostatní postavy v díle nabývat různých významů, přičemž tato její otevřenost je součástí autorské strategie a často se v díle tematizuje.*“³⁷

Toto rozdělení je proměnlivé, postavy oscilují mezi postavou-definicí a postavou- hypotézou na pomyslné ose.

1.4 Utváření postavy

Postava může být prezentována několika způsoby – prostřednictvím dialogů a promluv ostatních postav, pomocí údajů ze zápisníku postavy či jiných materiálů, uvedením jména apod. Jedním ze způsobů, jakým postavu poznáváme, je promluva vypravěče, která může být realizována v různých narativních modech (heterodigetický, homodigetický, rétorický apod.). Jak jsme již nastínili, základními popisy jsou vnější a vnitřní. Podle Daniely Hodrové lze říci, že v realismu se popis zevnějšku postavy zpravidla vyskytuje pouze jednou, na začátku a informace o *vnitřním* těle (tedy myslí) postavy se v textu uvádějí průběžně.³⁸ Zároveň je hlavní postava popisována podrobněji než postavy vedlejší.³⁹

Typ charakteristiky postavy prostřednictvím vypravěče si prošel několika fázemi vývoje. Od modelu, který nevyžadoval od čtenáře prakticky žádnou aktivitu a domýšlení, přes upouštění od vypravěčského zprostředkování myšlenek postavy v podobě vnitřního monologu, až po stav, kdy se vypravěč už pouze domnívá nebo se až vzdává jakýchkoli domněnek a popisuje postavu pouze zevnějšku.⁴⁰ Instance vypravěče se subjektivizovala, stal se z ní vypravěč s tělem a vlastnostmi, který

---

³⁶ HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1. s. 551.

³⁷ tamtéž. 77.

³⁸ tamtéž s. 520–521.

³⁹ tamtéž s. 524.

⁴⁰ tamtéž s. 522–523.

postavu nenazíral jako všemocný bůh-stvořitel, ale jako kronikář a svědek.⁴¹ Hranice mezi subjektem vypravěče a subjektem postavy až splynula, mohlo se stát, že postava začala mluvit řečí vypravěče a řeč tedy přestala postavu charakterizovat.⁴² „*I když můžeme v proměnách pojetí postavy a její prezentace v textu shledat určité vývojové tendence a linie, přesto by nebylo dobré vidět tento pohyb jako něco přímočarého. Platí to zejména o realistické postavě.*“⁴³

Hodrová říká, že „*postava představuje v literárním díle prvek či složku budovanou prostřednictvím vypravěče či bez jeho prostřednictví v sérii výstupů a promluv, zmínek o ní, tedy v toku explicitních a implicitních informací.*“⁴⁴ Jak může být postava utvářena prostřednictvím vypravěče už jsme stručně nastínili. V Körnerově *Adelheid* poznáváme jednu z hlavních postav převážně bez popisu vypravěče, a to nejen prostřednictvím dalších postav, ale i pomocí vztahu k symbolům, vztahem k prostředí či její nedourčenosti.

Všechny druhy činnosti postavy, její okolí a prostředí, její postřehy, asociace a to, co se objeví v okruhu její pozornosti, může mít symbolický rozměr. Symbolika může být vložena i do aktu, který se neuskuteční.⁴⁵ Tyto skryté významy nám nejen o postavě, ale i o celém díle ukazují důležité významy. Sama o sobě se tak postava může stát postavou-symbolem, její existence se stává prezentací symbolu.

Podle Shlomith Rimmon-Kenanové může být postava silně ovlivněna fyzickým okolím (pokoj, dům, ulice, město), které se stává metonymií konotující povahové rysy⁴⁶ nebo nálady a pocity. Směr působení přitom může být platný v obou směrech, kdy se fyzické

---

⁴¹ HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1. s. 528.

⁴² tamtéž s. 528–529.

⁴³ tamtéž s. 531.

⁴⁴ tamtéž s. 544.

⁴⁵ RIMMON-KENAN, Shlomith. *Poetika vyprávění*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001. 176 s. Strukturalistická knihovna; sv. 7. ISBN 80-7294-004-x. s. 70.

⁴⁶tamtéž s. 73.

okolí mění, nebo je analogické s přechodnou náladou subjektu. Rimmon-Kenanová dodává, že v takovém případě nejde o indikátor postavy.⁴⁷

Postava může i přes všechny možnosti jejího popisu zůstat nedourčenou. Čtenáři tato otevřenost dává možnost vlastní interpretace, nemusí tedy nehotovost postavy vnímat jako nedokonalé zobrazení, nýbrž naopak. Množství hypotéz, které mohou vzniknout nejen o významu postavy, jí dává prvek složitosti. Díky explicitně nevyjevené poznatelnosti se postava stává oblastí mnohačetných čtenářských konceptualizací a aktualizací.

Důležitým prvkem při popisu postavy je popis jejího jednání, který nám umožňuje pomocí implicitních významů odkrýt vlastnosti postavy (morální vlastnosti, postoje, názory, city a motivace nebo vztah k okolí). „*Jednání literárních postav, interpretované v aktu recepce, k samotným vlastnostem postav pouze (implicitně) odkazuje...*“⁴⁸ Jednání může také poukázat na dynamický nebo statický aspekt postavy – když je čin jednorázový nebo opakující se.⁴⁹

1.5 Jméno postavy

Jméno postavy je důležitým prvkem její charakterizace, třeba i při jeho absenci. Podle Daniely Hodrové je právě jméno literární postavy nejběžněji opakovanou částí textového souboru postavy⁵⁰ a může ovlivňovat různé složky literárního díla, jako je složka zvuková nebo celý smysl díla. Bohumil Fořt poukazuje na to, že se postava „*aktem čtení proměňuje a konkretizuje; vlastní jméno umožňuje postavě existovat*

---

⁴⁷ RIMMON-KENAN, Shlomith. *Poetika vyprávění*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001. 176 s. Strukturalistická knihovna; sv. 7. ISBN 80-7294-004-x.s. 76.

⁴⁸ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8. s. 67.

⁴⁹ tamtéž s. 67.

⁵⁰ HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1. s. 525.

mimo své sémantické rysy.“⁵¹ Jméno postavy se může objevit i v názvu díla, což je uskutečňováno už od nepaměti nejen u románů, ale i jiných typů prozaických a dramatických děl.

Jméno má funkci identifikační a individualizující – může být v různé míře motivováno charakterem postavy; tento stupeň motivace u jmen kolísá s ohledem na faktory, jako je období vzniku díla, literární žánr nebo záměr autora. Podle Bohumila Fořta je jméno postavy jakési ekonomické řešení odkazování v rámci jednoho narativního díla – čtenář v průběhu aktu čtení získává poznatky o postavě, které zařadí právě do vzniklé kategorie jména.⁵²

Podle Daniely Hodrové vidíme od 19. století sílící tendenci využívání sémantiky jmen.⁵³ Motivovanost jména postavy může být autorem záměrně využita například jako doplňující prvek pro dokreslení jejího celkového smyslu v příběhu nebo jejího charakteru.

Adelheid

Novela *Adelheid* vyšla v roce 1967 v nakladatelství *Československý spisovatel*. Původně byla psána jako scénář, ovšem ten byl dvakrát zakázaný z důvodů spojených s politickým režimem.⁵⁴ Příběh je členěný do osmi kapitol, ve kterých se příběh odvíjí chronologicky. Stal se úspěšným i v zahraničí, byl přeložen do slovenštiny, maďarštiny, srbštiny a němčiny. Zfilmován byl režisérem Františkem Vlácilem v roce

---

⁵¹ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8. s. 73.

⁵² tamtéž s. 73.

⁵³ HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1. s. 601.

⁵⁴ KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2. s. 57.

1969. O rok později byl uveden do kin a vybrán jako jeden ze dvou evropských filmů na festival v Ósace.⁵⁵

Jako i *Písečná kosa* nebo *Včelí údolí* je *Adelheid* existenciální próza se silnou symbolikou. Objevují se zde motivy odcizení rodnému kraji, které se dají nalézt už v Körnerově prvotině nebo problematika vztahu člověka a dějin. Postavy se ve fikčních světech Körnerových próz většinou objevují v jedné z těchto tří kategorií:

- 1) postavení katů (vrchnost, nadřízení)
- 2) postavení obětí
- 3) postavení svědků⁵⁶

Svědék soucítí s oběťmi dějinných procesů, ale ví, že není schopen jim pomoci. Zachovává odstup a tím je postaven mimo běh událostí a je schopen sebeanalýzy, je schopen rozpoznat zneužití moci. Zároveň ale není nečinný. V Körnerových prózách se i oběti stávají svědky.

Autor vybavil postavy motivistickou identifikovatelností, která je u některých jednoznačná, u Adelheid a Viktora ne – to nám dává prostor ke zkoumání motivů a jejich axiologie. Tyto dvě postavy ale mají společnou základní věc, jsou cizinci v rodné zemi (každá ale svým vlastním způsobem) a vyvrženci v rodině, oba tedy hledají domov. I přesto, že se děj novely odehrává na vesnici, nese prvky tématu maloměsta; například když se obyvatelé Černé Vody semknou, aby vyhnali Viktora, protože jistým způsobem, který pravděpodobně vidí jako negativní, ovlivňuje chod jejich vesnice. Strážmistr Hejna také představuje prvek instituce, která chrání vesnici. Kříž s nápisem v polích by se dal považovat za prvek sakrální instituce, pro Viktora jistým způsobem představuje ochranu, v jaké míře tomu tak je pro obyvatele vesnice, ale nevíme.

---

⁵⁵KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2. s. 146.

⁵⁶KOMENDA, Petr. *Být cizincem II. Vladimír Körner: Adelheid. Údolí včel. × Písečná kosa* [přednáška]. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 18. 4. 2018.

V novele se objevují retrospektivní prvky, lze rozeznat i zarámování kompoziční výstavby – začátek i konec děje spojuje Viktorova cesta do domu, kdy se zastavuje v polích, pohlédne na kříž, potkává dívku s mlékem. Nepochybně motiv kříže s nápisem *Dokonáno jest!* nese určitou symboliku, stejně jako setkání Viktora a dívky s mlékem.

Příběh se odehrává v poválečném pohraničí. Viktor Chotovický, poručík v záloze, který se účastnil československého zahraničního odboje, přijíždí vlakem do obce Černá Voda, aby zde našel klid, usadil se a opět navrátil své pochroumané zdraví. Dostal zde na starost správu majetku po Němci Alfrédu Heidenmannovi. Po noci strávené v polorozpadlém domě získává Viktor k dispozici služku, Němku Adelheid. Zjišťuje, že je dcerou zmíněného Alfréda Heidenmanna, tudíž je nucena pracovat ve svém bývalém domově. „*Heidenmann vypadá na provaz a dceruška drhne schody.*“⁵⁷ Nenávist k Němcům se v okolí silně projevuje, zvláště pak k rodině Heidenmannových. Viktor to však cítí jinak. Je unavený a nemocný, války má dost a všechno co chce, je klid. Na Adelheid si postupně zvyká a pomalu si k ní vytváří zvláštní intimní vztah. Adelheid je ale velmi uzavřená, mezi sebou mají nejen jazykovou bariéru, ale i společenskou. Ona je nyní vyvrhel, on vítěz, její pán, a ačkoliv se Viktor nechová povýšeně a chrání Adelheid před nenávisťnými projevy ostatních, citově se k ní úplně nedostane. Zápletka vrcholí po nočním vloupání. Adelheidin dosud nezvěstný bratr Hansgeorg, o němž se soudilo, že zahynul na frontě, se vrací a v kraji se stává obávaným vrahem. Skrývá se v místním kostele, ale brzy je odhalen a zraněn. Následně Viktor v noci přistihne Adelheid právě se svým bratrem v domě. Než stihne cokoli pochopit, Adelheid ho omráčí svícem. Vychází najevo, že vrchní strážmistr Hejna byl zavražděn, pravděpodobně sourozenci Heidenmannovými. Hansgeorg je nalezen polomrtvý v lese a Adelheid na nádraží s platnou jízdenkou. Zoufalá Adelheid pak spáchá sebevraždu.

---

⁵⁷ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 43.

1.6 Předurčenost osudu

Vladimír Körner vystavěl hlavní postavy, které jsou od začátku odsouzené k záhubě. Celá novela v zásadě končí velmi tragicky, i přesto, že Viktor stále žije (pravděpodobně nikdy nenajde způsob, jak vést plnohodnotný život, už jenom kvůli důsledkům války).

Náznaky přemožení osudu jsou v příběhu patrné, avšak nenaplněné. Po Viktorově fyzickém zhroucení přechází příběh z temnoty na světlo, můžeme z textu vyčíst náznak pohody, naděje, snad dokonce optimismus v jediném Adelheidině úsměvu a větě „*Es schneit...*“⁵⁸ Text najednou působí přívětivě, oba hlavní hrdinové se zdají být pojednou spokojeni. Daná kapitola končí příznačně větou: „*Konečně, řekl si a zavřel oči, jsem doma, konečně jsem šťastný.*“⁵⁹ Následuje ovšem kapitola nazvaná *Hořké ráno*. Adelheid chce najednou pryč, na scéně se objevuje její bratr, který je postřelen. Situace opět dostává pochmurný a napjatý nádech.

Text novely od začátku nese prvky baladičnosti, jakési symboly předurčení tragického osudu – náhlé zastavení vlaku; pustá a zmrtvělá obloha; zastínění slunce kouřem; vytlučená okna vlaku; potyčka s gardisty; krev (podle Marie Mravcové „*takřka doslovná anticipace trestu a závěrečného lynče*“⁶⁰). Vesnice na Viktora působí pustě a mrtvě, žádné bučení krav ani hrkot vozů. Následně dům, o který se má Viktor starat, je temný, dveře hrozivě praskají, na věžičkách jsou chrliče – malí ďáblové a ještěři.

Nápisy *Est ist volbracht; Opfer der liebe; Alles for deutschland* (v souvislosti s dýkou) v sobě nesou prvek ukončení, něčeho nezvratného. V nenápadném detailu tak nesou determinaci příběhu.

---

⁵⁸ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 87.

⁵⁹ tamtéž s. 91.

⁶⁰ MRAVCOVÁ, Marie. Vladimír Körner: *Adelheid*. In *Česká literatura 1945–1970*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-23973-0. s. 370.

Postava Viktora

Viktor Chotovický je poručík v záloze, který přijíždí do pohraničí severozápadní Moravy, přesněji do vesnice Černá Voda.

Postava Viktora je v knize rozsáhle rozpracovaná. Viktorovo vzezření v knize není explicitně popsáno. Mnohem více je vyličen zevnějšek Adelheid. Nitro Viktora je nazíráno pomocí heterodiegetického vypravěče, který je zároveň na extradiegetické úrovni. Viktora poznáváme také díky jeho rozhovorům s ostatními postavami nebo podle jeho činů. Z chování se dá lehce vyvodit obrys jeho charakteru. Nejzásadnější prvotní informace o Viktorovi nese jeho doporučení, které předkládá strážmistru Hejnovi. Skrze tyto informace se dále rozvíjí i dialog o Viktorově minulosti, která je důležitou součástí pro dokreslení jeho celkového charakteru. Viktor sám také poodkryvá části ze svého života, hlavně z dětství. Z těchto popisů se dají objasnit prvky jeho chování.

Viktor vnitřně velmi trpí, kvůli válce je ztracen, nedokáže komunikovat ani se začlenit do společnosti, hledá své hodnoty, je jednoznačně obětí války. Tato oběť se stává svědkem, když přijíždí do Černé vody. Vše sleduje zpovzdálí a doufá, že se něco zlepší.

Podle typologie Daniely Hodrové se postava Viktora přiklání spíše k postavě-definici. Díky vypravěči víme o jeho nitru prakticky vše, známe jeho myšlenky, pocity i úmysly. Z části známe jeho minulost, která nám pomáhá pochopit jeho chování. Mnoho se dozvíme i z jeho vyprávění (někdy sám mluví k Adelheid – která mu zřejmě nerozumí, to vypovídá o jeho potřebě se svěřit) a především z jeho konání. Nevíme ovšem téměř nic o jeho vzhledu.

1.7 Osamocení

Obdobné charakterové rysy Viktora, jako postavy, se promítají do celé řady Körnerových děl. Tou nejvýraznější vlastností je osamocení. Samota a osamocení výrazně prostupuje profilem Körnerovy tvorby. Jako příklad bychom mohli vybrat díla *Zánik samoty Berhof*, *Zrození horského pramene*, *Stěpiny v trávě*. (mohly by se zmínit i Körnerovy další knihy, jako *Anděl milosrdenství* nebo *Smrt svatého Vojtěcha*). Ve všech těchto knihách hraje samota postav výraznou až klíčovou roli.

Viktorův pocit samoty pravděpodobně způsobuje několik faktorů. Vyprávění hned na prvních stránkách vybízí k tomu chápat protagonistu prizmatem jeho jinakosti – to, že se Viktor necítí jako součást společnosti a každou chvíli si uvědomuje, jak moc se liší od ostatních.

„...něco má v očích, co odlišuje od ostatních lidí, žádnou jinou šmouhu na tváři nemá, ničím jiným než pohledem se od nich neliší.“⁶¹

Musíme brát v potaz Viktorovu minulost. I když jako voják téměř nebojoval a nemusel svádět boje muže proti muži, válka na jeho duši zanechala šrám. Cítí se jí být postižený – kvůli válce má pocit, že ztratil sám sebe, čemuž obyčejní lidé nemohou porozumět. Zvláště pak, když se vrací do své rodné země po šesti letech – všechno a všichni jsou najednou cizí a on sám se stává cizincem znovu po tom, co byl cizincem v Anglii.

„Tak tedy vypadá, s černou dírou uprostřed hlavy, zasažený a poznamenaný, i když zůstává naživu. Ta neviditelná rána v čele ho odlišuje od ostatních lidí, proto je může jen pozorovat a blíž se přijít neodváží. Vidí z dálky, jak se smějí, ale smích k němu nedolétne, naslouchá hovoru a jejich slovům nerozumí. V Anglii mluvili jinou řečí, a když se vrátil do vlasti, stali se mu lidé doma za šest let nepřítomnosti cizí. Rodný dům našel prázdný, pole opuštěná, jeho otec mezitím zemřel. Viktor už nikoho neměl.“⁶²

Tento dojem jinakosti umocňuje i Viktorovo chování k Adelheid. Ta, jako Němka, je nucena snášet ponižující zacházení okolím v důsledku přesvědčení o kolektivní vině Němců. Viktor je ale výjimkou, chová se k ní zdvořile, lze říci, že i jako rovný k rovné, když strhne bílou pásku určující její původ. Dokonce projevuje vlídnost, když jí do kabely přihodí balíček cigaret, který nepochybně představuje symbol smíru. Zprvu je sice opatrný a prohledává Adelheid věci, ale velmi rychle své prvotní zábrany ztrácí.

---

⁶¹ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 11.

⁶² tamtéž s. 33.

Zmíněné okolnosti Viktora podvědomě nutí uchýlit se do izolace. Jak jsme zmiňovali, je to unavený a nemocný muž, na něhož působí tlak okolí vyžadující pomstu, kterému nemá sílu vzdorovat. Adelheid je jediný člověk, kterému dovolí, aby vstoupil do jeho *samoty*. Je ale otázkou proč, a nabízí se několik možností. Viktor nedávno přišel o oba rodiče a mohl by hledat někoho, kdo by zahnal jeho pocit ztráty. Další alternativou je prostý fakt, že je Viktor dobrý člověk, bez potřeby mstít se kvůli minulosti a hlavně – zamiloval se. Adelheid je území Černé vody dobře známé, ale zároveň je doma cizinkou – stejně jako Viktor, tím pro něj může být symbolem spřízněnosti, což mu dává jistotu, kterou potřebuje. Jeho snaha usadit se, najít klid a pohodu by tomu jen přispěla. Nemůžu pominout ani tělesné potřeby, které Viktorovo chování také ovlivňují. Sex s Adelheid je pro Viktora aktem lásky, ona to tak ale necítí.

*„Bez šatů se pak její tělo ještě zvětšilo, zdálo se pak velice bílé a blížilo se po koberci k Viktorovi beze spěchu, tiše. Konečně, řekl si a zavřel oči, jsem doma, konečně jsem šťastný.“*⁶³

Dle mého mínění není náhodou, že autor doplnil postavu Viktora o žaludeční vředy. Körner si jako své postavy vybírá s oblibou oslabené jedince (v díle *Anděl milosrdenství* je to Anežka, bledá a trpící slabostí, v díle *Střepiny v trávě* zase Jindřich, fyzicky slabý a hubený⁶⁴ nebo krátkozraká Klára, dále slabý a nemocný mladší bratr Martin ve *Zrození horského pramene*). Tato nemoc je tělesná slabost, která znemožňuje Viktorovi být úplně samostatný a žít v izolaci od ostatních. Potřebuje pravidelnou speciální stravu – to byl důvod, proč strážmistr Hejna vybral zrovna Adelheid jako pomocnici. Toto onemocnění je jakýmsi kompozičním pojítkem pro celý příběh. Bez žaludečních vředů by Viktor nejspíš žádnou pomocnici nepotřeboval a jestliže ano, pravděpodobně by to nebyla zrovna Adelheid. Zároveň by bez této nemoci nedošlo ani

---

⁶³ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 91.

⁶⁴ AUDESOVÁ, Nikola. Vztah muže a ženy ve vybraných prózách Vladimíra Körnera [online]. Brno, 2013 [cit. 2020-06-02]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/qu31dx/>>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. doc. PhDr. Bohumil Fořt, Ph.D. s. 54.

ke sblížení dvojice – tím, že se Adelheid postarala o Viktora, když měl žlučnickový záchvat, mu dala naději ve vztah, on pak získal odvahu v uskutečnění činů, které by uspokojily jeho citové potřeby.

Viktor také trpí špatným svědomím, kvůli své rodině. Nechtěl dít s tátou, celé dny orat, vozit hnůj a sít pořád dokola, tak raději utekl do Anglie.⁶⁵ Pak za války ani nebojoval, byl ve skladu, ve Skotském Aberdeenu a přesto má medaili a určité výsady, ostatní ho oslovují titulem poručíka, což on sám odmítá a vyznamenání raději schovává, než aby je ukazoval. Do třetice se ani nestihl vrátit domů na pohřeb matky a po smrti otce nechává rodný dům chátrat. Za to se nenávidí, proto si uloží samotu jako trest. Mimo jiné je také přesvědčen, že samota a bolest je jeho neměnným osudem, staví se do pozice mučedníka. Proto i udeřil gardisty z vlaku jako první, a pak se pokojně nechal zbít.

„Už je tu přítelkyně bolest, sevřel rty, jak na ni mohl zapomínat, však už také svítá. Vecpal si pod záda polštář, vypjal se a snažil se uklidnit. Otřel si nos a slzy z očí. Má co si zasloužil, malé varování od boha, aby si uvědomil, k čemu je vlastně na světě.“⁶⁶

Téma Viktorova osamocení se vyobrazuje i v přírodě a popisu prostředí, kterému je dán v knize velký prostor. *„Hlavním znakem prózy – a především tvorby Vladimíra Körnera – je vidění prostoru jako filmového či fotografického záběru.“⁶⁷* Objevují se korespondující obrazy světla a tmy (slunce a stínu), které vyjadřují Viktorův pocit osamělosti a vykořeněnosti, osamocený vlak stojící v polích, opuštěná obydlí, zchátralé a zanedbané exteriéry i interiéry, všechno pozůstatky války. Díky tomuto expresivnímu vyjadřování se dá velmi dobře vnímat proměna v nitru postavy. Tento zmatek a chaos autor podtrhuje také postavou ženy ve vlaku, která má s prázdným kufrem namířeno

---

⁶⁵ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 113.

⁶⁶ tamtéž s. 84.

⁶⁷ BUBENÍČEK, Petr. *Cukrová bouda. Ústup před existencialitou*. In *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity*. V9, datováno 2006. Brno: Masarykova Univerzita, 2007. s. 69-78, 10 s. ISBN 978-80-210-4401-2. s. 77.

rabovat, nebo dvěma mladými gardisty, se kterými se Viktor popral. Správně by měli představovat jakousi ruku zákona a morálky, zabraňovat právě zmíněnému rabování v této neklidné době těsně po válce, ale pohlceni pocitem nadřazenosti z nabyté funkce zneužívají svého postavení.

1.8 Rozpolcenost

Díky rozsáhlému popisu Viktorova nitra se dá usuzovat, že je to postava velmi nejistá a rozpolcená. Nejistota se v plné míře projevuje v jeho vztahu k Adelheid – k Adelheid jako ženě. Jak jsem zmiňovala, ze začátku nebyl Viktor nadšený z její přítomnosti. Chtěl být sám, záměrně se snažil udržovat v izolaci. Několikrát se v průběhu knihy zmiňuje, že touží jenom po samotě; dívce s mlékem, která mu zachrání život, dokonce řekne:

„Mně maminka umřela také brzy a otec se znovu neoženil, ‘ zvedl z trávy kožený tlumok a zavazoval tkanice, ,naštěstí jsem zůstal sám. ‘“⁶⁸

Dále se ale ukazuje, že Viktor zaujímá pouhou pózu a sám se sebou bojuje. Má pocit, že jeho osudem je být sám, že si nic jiného ani nezaslouží. Přesto lze poznat, že cítí naději, pro níž je Adelheid výrazným spouštěčem.

„A tehdy se k němu s tím nesmírným klidem horské noci proplížila dobře uzamknutými dveřmi a pevně zabeďněnými okenicemi tolik známá, jediná a tak blízká přítelkyně: osamělost. Zhasil svíci. Konečně! stál ve tmě, konečně jsi tady, nic víc si přece nepřeješ. Nic. Opravdu nic? ‘“⁶⁹

Viktor se tedy začíná zamilovávat, lze říct, že i nejistě dvořit. Není to jen láska, upíná se na ní tím víc, čím intenzivněji poznává její tragický osud, soucítí s ní a věří, že své společné nepříznivé osudy dokáží spolu překonat. Snaží se prohloubit vztah se ženou, která to odmítá, ale zároveň si je vědom, že v jejich vztahu má výrazně navrch. To

---

⁶⁸ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 24.

⁶⁹ tamtéž s. 27.

umocňuje jeho nejistotu, protože má strach ze surovosti, už od dětství. Z popisu jeho dětství Viktor vlastně objasňuje chování k Adelheid. Nechce na ni naléhat ani ji k ničemu nutit, ale ona dává jasně najevo, že nemá na výběr než mu vyhovět.

Rozpor v jeho duši nastává při vyřčení té věty:

„Gehen Sie in mein Zimmer und erwarten Sie mich dort im Bett!“

Tato věta je zásadní zlom pro vztah této dvojice a celé knihy. Do této chvíle byl Viktor tím hodným, dával Adelheid na vybranou. Do té doby si sliboval, že *„nikdy nevyužije moci, ona sama musí přijít k němu.“*⁷⁰ Najednou se z plachého stydlivého muže stává nekompromisní tyran. Tak to Adelheid vnímala i přesto, že na první pohled příkaz Viktor vyřknul, aby ji zachránil.

*„Zdál jste se tak čistý a plachý... Až pak jste mne poslal nahoru, abych počkala v posteli, a byl jste stejný jako oni. ‘Ve třídě se setmělo, Adelheid sklonila hlavu.“*⁷¹

Nastává otázka, zda to tak opravdu je, protože Viktor sice využil příležitosti a Adelheid opravdu zachránil, ale tu větu si chystal už mnohem dřív před tímto vyhroceným večerem. Co tedy Viktora vedlo k naučení této věty? Nedostatek trpělivosti, když Adelheid odmítala jeho vlídné pokusy, nebo chtěl využít své moci, ale byl jen příliš nejistý? Zde je jasný Viktorův vnitřní boj mezi tím, jaký ve skutečnosti je a tím, jaké má možnosti. Důvodem jeho nerozhodnosti je pocit, že ztratil sám sebe.

*„Sklonil dalekohled a úsměv ho naráz opustil. Zavřel oči. Co to dělám, položil čelo do okenního výklenku, proč? Je snad jenom nesmělý ubožák, který slídí ze tmy? Pohlédl na svoje skleslé ruce s dalekohledem. To je tedy to, co o sobě ještě neví? Takovým má být ve skutečnosti?“*⁷²

---

⁷⁰ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 46.

⁷¹ tamtéž s. 116.

⁷² tamtéž s. 34.

Postava Adelheid

Adelheid Heidenmannová je Němka, dcera nacistického zločince. V křehkém soužití Čechů a Němců těsně po válce, kdy všichni Němci ještě nebyli odsunuti, je nucena dělat všechno, co se jí řekne, můžeme říct, že se z pozice kata (dcera bohatého nacistického vysoce postaveného muže) stává obětí. Nevíme sice, zda se podílela na nějakých zločinech, rozhodně ale byla díky svému původu a rodině prominentkou režimu – to ji staví do pozice kata, ať byla beztrestná nebo ne. Popsán je explicitně hlavně Adelheidin vzhled, převážně Viktorovýmá očima. Jeho pohled je ale zbarven emocemi, je příliš subjektivní a do popisu se promítají jeho nálady. Je tedy zprvu obtížné představit si Adelheid bez příznaků, které do jejího popisu vkládá Viktor. Informace se také dozvídáme na konci novely z protokolu o nálezu mrtvé, kde je velmi detailně popsán zevnějšek.

Nitro Adelheid zůstává skryto do konce příběhu, kdy překonává jazykovou bariéru díky tlumočnicku. Pomocí předmětů a míst (pokoj, dýka s nápisem *Alles für Deutschland*, fotoalbum), které se v knize objevují, se odkrývá minulost této ženy a neméně se také dozvíme z dialogů ostatních postav. V průběhu knihy se dá odhadovat, jak se Adelheid cítí, na co myslí a jaké má názory díky popsané mimice, gestice a kinezice, protože česky rozumí jen minimum a během celého příběhu pronese jen pár krátkých německých vět – tím zůstává zastřenou postavou, která má mnoho možností interpretace.

Máme tedy dostatek argumentů, abychom přiřadili postavu Adelheid spíše k pólu postavy-hypotézy.

1.9 Nenávist a láska

V největší míře postavu Adelheid ovlivňuje její nenávist k Čechům – pro ni pokořitelům bez spravedlnosti. Je logické, že vůči nim cítí zášť. Vzali jí domov, rodinu a svobodu. Viktor a Adelheid tak mají mnohem více společného. Oběma válka život více než narušila, jsou vytrženi ze svého domova i ze své země, oba se stávají cizinci. Tyto důsledky války jsou klasickým Körnerovským motivem. Nutno zmínit, že Viktor proti Adelheid daleko více pracuje se svými city a nechává se jimi ovlivnit. Je možné,

že pod nedotknutelnou a nezlomnou slupkou je Adelheid také velmi emocionální, její postava je ale skrze vypravěče vystavěna poněkud cynicky, otrle, nepřístupně. To můžeme brát jako přirozenou věc, s ohledem na ženinu situaci. Většinou se věnuje práci, její myšlenky můžeme jen hádat. Adelheid jako postava tak získává určitý příznak tajemné odměřenosti. Zdá se, že Adelheid už vzdala své právo na štěstí, Viktor se sice upíná k okamžikům prchavé naděje, ale ona zůstává v realitě. To znásobuje pocit, jaký má čtenář z postavy – tvrdá, hrdá, plná vzdoru, přesto poslušná tichá a sloužící, ale nepochybně silná.

„Byla oběšená. Proč, řekl si Viktor a zavřel oči. „Podívejte se,‘ prohodil kdosi za ním už do tmy, ‚vkleče. Na to musí být koňská povaha...‘“⁷³

I přes způsob, jakým může čtenář pohlížet na Adelheid, jisté detaily nám napoví, že ji ovládá láska. Mezi nenávisť a láskou je tenká hranice – jde to vidět na průběhu vztahu mezi Adelheid a Viktorem. Ona sama na konci novely říká Viktorovi, že se jí ze začátku zdál tak čistý a plachý, dokud nevyslovil rozkaz, kterým jí nejen ponížil, také dal najevo převahu. Když Adelheid dorazí s vrchním strážmistrem na statek a Viktor prosí, aby tam zůstala, odmítá to, přesto je nucena zůstat. Poznává pak, že Viktor není jako ostatní, chová se k ní příjemným způsobem a ona se uvolňuje. Snad v ní klíčí i naděje v lepší zítřky, možná v lásku, nebo začíná doufat, že může být někdo, kdo jí vrátí alespoň část ztracené důstojnosti. Ale onen večírek je přelomový. Od té chvíle Adelheid ztrácí své iluze. Dopřává sice Viktorovi tělesnou rozkoš, sdílí s ním lože, ale ani jednou se nenechá políbit a Viktorovi právě polibek chybí k tomu, aby naplno uvěřil jejímu opravdovému citu.

Láska má ale mnoho podob, v novele se jich objevuje několik a tím dalším je láska k rodině. Adelheid věří, že její bratr Hansgeorg padl na frontě v Rusku. Poté ale Viktora překvapí nezvaný host v domě. Dveře však zůstávají nedotčené, Viktor tak uhodí na Adelheid otázkou, kdo ještě má klíče. Žena omdlévá, nejspíš z šoku, že to mohl být její

---

⁷³ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 118.

bratr. V kraji pak někdo zavraždí železničáře, a když se v kostele objeví muž v lyžařské bundě, místní poznávají Hansgeorga Heidenmanna. Hejnovi se podaří ho při incidentu postřelit. Mezitím v Olomouci oběsí otce sourozenců. Adelheid je vyděšená, dokonce žádá strážmistra o odjezd. Ten se ale usadí v domě za cílem chytit Hansgeorga, jestliže přijde za sestrou. To se také nejspíš stane, Hejnu ale přitom zavraždí. Viktora probudí hluk, a když se jde podívat, co se děje, přistihne Adelheid oblečenou na cestu se sbalenými kufry, jak hovoří s neznámým člověkem ukrytým ve tmě. Adelheid pak Viktora udeří svící do hlavy. Vychází najevo, že neznámý je její zraněný bratr a chce bezvládného Viktora zabít dýkou, Adelheid ho ale zastaví se slovy, že už to stačilo. Znamená to ale, že už bylo dost zabíjení a chce utéct s bratrem, nebo to už byla poslední kapka a už s bratrem nechce mít nic společného? Vypravěč se dále zaměřuje na dějovou linii z pohledu Viktora, tudíž není jasné, co se přesně mezi sourozenci stalo. Adelheid věděla, že neznámý vrah, kterého hledaly místní orgány je její bratr, nic ale neřekla. Nejpravděpodobnější vysvětlení je láska k němu, proč ale byla tak vyděšená? Bála se o jeho život, o svůj nebo o Viktorův? Příběh pak pokračuje nalezením polomrtvého Hansgeorga v lese, Adelheid chytí zase na nádraží.

„,Chytli ji na nádraží. Vůbec se nebránila, pane štábní kapitáne. Ne, zbraň nemá... Představte si, mohla nám ujet, má platnou jízdenku, ale nepoužila jí...“⁷⁴

Adelheid je neodkrytou postavou, můžeme se jen domnívat, z jakého důvodu neodjela. Nabízí se několik **hypotéz** – nechtěla snad opustit svého bratra a doufala, že ho ještě uvidí, pokud přežije, nebo za to mohla láska, kterou chovala k Viktorovi... Možná to vzdala, došel jí vzdor, nebo se třeba bála. Viktor jí pak dává najevo svou podporu, Adelheid ale řekne jedinou větu. Vše je nejasné, stejně jako postava Adelheid v celém příběhu. Jeden pohled naznačí lásku, druhé gesto ji vyvrátí. Čtenář si nemůže být ničím jistý.

---

⁷⁴ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s.113.

City Adelheid k rodině jsou tedy nerozluštěnou záhadou. Je otázkou, jestli fakt, že její otec byl fašista, zřejmě s agresivními sklony, měl na Adelheidiny city vliv.

„Zavedl Viktora k železné kleci. Kromě důtek a biče visely na háku obojky a rezivé řetízky. V pilinách se leskla nábojnice. Viktor náhle věděl, že těmito bičičky netloukl majitel jenom psy.“⁷⁵

Doba a situace jí říká, že její rodina (hlavně otec) byla špatná (podle Hejny byla ovšem maminka „*hodná a pobožná ženská*“⁷⁶). Rodinu si ale nikdo nevybírá. Nabízí se několik náznaků, ze kterých bychom mohli vyčíst, že Adelheidina láska k rodině stále přetrvává. Neprojeví sice žádnou emoci, když se jí Viktor zeptá no rodinnou fotografií, jakmile je ale informována o smrti otce, klidnou ji to nenechá. („*Adelheid si hodila zástěru na obličej a zanaříkala.*“⁷⁷) Na pár dní se u ní projeví smutek a truchlení. Dále je tu zlatý řetízek s medailonkem, který pro ni musí mít citový význam. Může to být její symbol minulosti a rodiny, nebo je pro ni důležitý z náboženského hlediska – na medailonku je totiž vyrytý anděl. Můžeme se opět jen domnívat, zda láska k rodině přetrvala i přes hrůzy, které napáchali rodinní příslušníci. Adelheid by totiž rozhodně mohla obviňovat otce i bratra z činů, které ji postavily do nynější bezvýhodné situace. Dle našeho názoru ale dokáže rodinná láska přežít za všech okolností.

Jsme přesvědčeni, že Adelheid milovala (alespoň v minulém čase) dům, ve kterém vyrůstala. Pro Viktora je tento uzavřený prostor symbolem bezpečí, naděje v novou budoucnost, pro ni jsou to ale trýznivé připomínky nenavratitelné minulosti. Několikrát se příběh přesouvá do prostředí Adelheidina bývalého pokoje. Nejprve ani nechce vkročit dovnitř, pak se tam ale zabydlí. Skrývají se tam vzpomínky ve formě rodinných fotografií, klavíru, hrací skříňky (Adelheid nepochybně milovala také hudbu, často si prozpěvovala), dýky, památeční knihy... Tyto upomínkové předměty minulosti ji musí zároveň velmi trápit. Když se Viktor po nočním záchvatu bolesti probudí v jejím

---

⁷⁵ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 42.

⁷⁶ tamtéž s. 42.

⁷⁷ tamtéž s. 73.

pokoji, všimne si, že fotografie a dýka zmizely – nejspíš je Adelheid schovala. Kruté vzpomínky se pravděpodobně nevztahují jen na prostor pokoje, ale i na celý dům a jeho okolí.

1.10 Neporozumění

Postavu Adelheid provází celým příběhem neschopnost komunikace. Marie Mravcová říká, že *„komunikační bariéra mezi hlavními aktéry, Čechem a Němkou, jejich vzájemné mlčení, si žádaly zvýznamnění mimiky, gest, jednání.“*⁷⁸

Nejmarkantnější neporozumění se dá zpozorovat ve vztahu s Viktorem. V první řadě mezi sebou mají vystavěnou jazykovou bariéru. V knize není explicitně vyjádřeno, zda Adelheid opravdu nerozumí česky, nebo jestli odmítá český jazyk z nacionálních důvodů.

*„Vy rozumíte česky?“ Zdálo se mu, že na okamžik znehybněla. Zatvářila se nepřístupně...“*⁷⁹

Jazyková bariéra jistě prohlubuje skutečnost, že Adelheid nerozumí Viktorovi – jeho citům, chování, nerozumí mu jako člověku. Když nadneseme fakt, že oba tito lidé pochází z jiných kultur, měli rozdílnou výchovu a každý z nich je z odlišných poměrů, je pochopitelné, proč tomu tak je. Jejich postavení se teď navíc rapidně změnilo, oba si tedy zvykají na novou skutečnost.

Adelheid je nerozluštitelná nejen pro Viktora, ale hlavně pro čtenáře. Z kusých informací není možné odkrýt její myšlenky, můžeme si je jen domýšlet. Stává se tedy postavou, která je otevřená psychologizaci čtenářem, dokonce to vyžaduje. Kvůli kusým informacím o ní se lze domnívat, že je Adelheid jakýmsi nástrojem pro poznání a rozvíjení postavy Viktora.

---

⁷⁸ MRAVCOVÁ, Marie. Vladimír Körner: Adelheid. In *Česká literatura 1945–1970*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-23973-0. s. 365.

⁷⁹ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 73. s. 68.

Podle Marie Mravcové zůstává Adelheid nedoluštěnou záhadou, neboť nikdy nevíme zcela přesně, co znamenají její úsměv, kruté rýhy kolem rtů, tichý a bázlivý výraz očí, ojedinělá věta *Es schneit*, pláč, mdloba, násilný čin.⁸⁰

U osudu Adelheid se dá postřehnout analogie s díly ze souborného vydání *Podzimní novely*. V případě každé z těchto knih vzniká určitý vztah mezi dvěma lidmi, který je předurčen k zániku. Jedna postava z páru vždy zemře – ve *Zrození horského pramene* je to Fred Bartl, který stejně jako Adelheid spáchá sebevraždu, v knize *Zánik samoty Berhof* zase na následky svého zranění umírá Erich.⁸¹

Je možné, že Adelheid nerozumí ani sama sobě – ohledně vztahu k Viktorovi, vztahu k rodině, dokonce i vztahu k sobě samotné.

Jména postav

S postavou Adelheid se setkáváme v druhé kapitole, příznačně nazvané *Žena*. Autor dává najevo, že tato postava je neznámá a nevylučuje to ani s prvními popisy vzhledu.

„Byla dokonale nevýrazná ta její tvář, sice mladá a ne právě nehezká, jenom tak bez významu a určitého rysu, jako by si přála, aby zas byla okamžitě zapomenuta.“⁸²

Zdá se, že se nás vypravěč snaží co nejdéle udržet v nevědomosti, nevíme, zda je tato žena významnou postavou, nebo ne. A když pak už tušíme, že by mohla být klíčovou, uvědomíme si, že tím, že jméno se dozvídáme později, nám autor dal nápovědu, určité vodítko, kterým říká, že tato osoba pro nás bude neznámá a záhadná tak, jak působí na začátku. Také myšlenky Viktora něco záhadného naznačují:

---

⁸⁰ MRAVCOVÁ, Marie. Vladimír Körner: Adelheid. In *Česká literatura 1945–1970*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-23973-0. s. 367.

⁸¹ GARČIC, Jindřich. Körnerovy Podzimní novely, zpráva o osudu dvou kultur v polovině roku 1945 v oblasti Jeseníků. *IV. svatováclavské Česko-Polsko-Německé setkání v Jeseníku: sborník referátů*, 2004, 4, s. 43-47. ISBN 80-903430-2-3.

⁸² KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 29.

„*Adelheid, opakoval si Viktor, co je to za jméno? ... Adelheid to je rozloučení, řekl si a nevěděl, proč ho něco takového napadlo z pouhého jména.*“⁸³

Jménem Adelheid nám autor sděluje, jaká tato osoba bývala, možná jaká by chtěla být ve skutečnosti. Adelheid se totiž vykládá jako „*bytost ušlechtilá, vznešených způsobů, postavy*“.⁸⁴ Jméno tedy charakterizuje postavu. Daniela Hodrová tvrdí, že „*bez nadsázky můžeme prohlásit, že jméno postavy nikdy nebylo tak důležité jako v dílech 20. století, nikdy dřív nebyla jeho vazba s celkem textu a jeho smyslem tak zdůrazňována a tak nápadná*“.⁸⁵ Zvlášť významně u tohoto díla, jehož název tvoří jméno postavy. Adelheid je v knize významně charakterizována prostřednictvím popisu zevnějšku – výrazy jako velké utrmácené tělo, tlustá lýtka, domácíky pletené punčochy nepůsobí vznešeně, ani práce, kterou žena vykonává – drhnutí podlahy, sekání dřeva, není ušlechtilá. Vzniká tu tedy určitý kontrastní rozpor mezi jménem a postavou. Pak na večírku si Adelheid konečně oblékla jinou sukni, v plápolu zapálených svic Viktorovi připadal každý její pohyb k nepoznání jistý, vlasy měla vyčesané, pohybovala se jako pravá zámecká paní.⁸⁶ Potom se ale uvolní a její stylizace do dřívějšího způsobu života opadá. V jistém smyslu se na základě vnějšího popisu Adelheid z části stává také postavou-definicí, stejně jako postava Viktora, i když třeba jen na okamžik.

Se jménem Viktor se setkáváme už na prvních řádcích knihy. Význam tohoto jména je „*vítěz*“.⁸⁷ Postava Viktora se ale za někoho takového nepovažuje. Dle jeho chování a myšlenek poznáváme zlomeného člověka. Snad v průběhu knihy zažije pár vítězných okamžiků – milostná noc s Adelheid, vyřknutí rozkazu na večírku... Každý z těchto

---

⁸³ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 46–47.

⁸⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude jmenovat?*. 2., upr. a dopl. vyd. Praha, 1985.

⁸⁵ HODROVÁ, Daniela. ...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století. Praha: Torst, 2001.

⁸⁵ tamtéž s. 600.

⁸⁶ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 55.

⁸⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude jmenovat?*. 2., upr. a dopl. vyd. Praha, 1985.

okamžiků ale náhle přinese spíš pocity prohry, které vymění za vítězství. Ani konec příběhu nás nepřesvědčí, že by Viktor něco jakkoliv vyhrál – je tomu právě naopak.

Vedlejší postavy

Postavy Adelheid a Viktora jsou v textu realizovány také pomocí vedlejších postav, s nimiž jsou rozvíjeny dialogy. Bez nich by bylo množství informací o hlavních postavách nedostačující, proto jsou důležitým bodem našeho zkoumání.

1.11 Postava vrchního strážmistra Hejny

Strážmistr Hejna zastupuje v příběhu nejen roli významného spojovacího prvku, ale je také zásadním hybatelem děje. Je to jedna z prvních výraznějších postav, se kterou se Viktor setkává a rozvíjí dialog. Je diskutabilní, zda by měl být považován za představitele roviny kata nebo oběti – lze říci, že se v průběhu děje dotkl obou těchto rovin.

Vypravěč odkrývá vnější charakteristiku strážmistra Hejny. Na rozdíl od Viktora je na svou pozici hrdý a v knize jej nikdo včetně vypravěče neosloví jinak, než titulem vrchní strážmistr (popř. pouze strážmistr), jedinou výjimkou je jeho nadřízený štábní kapitán, který o něm ale mluví až po jeho smrti. Je tedy jasné, že pro celou obec představuje nadřízeného velitele, což ho staví do pozice kata (pro množinu obyvatel v obci Černá Voda). Zvláště pak, když rozhodne o tom, že zrovna Adelheid se stane Viktorovou pomocnicí – určuje jí nechtěný osud, navíc využívá své mocenské převahy pro tělesný kontakt.

„,Kdyby něco, tak s ní zatočte,‘ usmál se na Viktora přátelsky vrchní strážmistr a kolem očí se mu rozeběhlo několik vrásek, ‚žádné dlouhé mazlení.‘ Položil ruku ženě na zadnici, usmíval se také na ni a řekl: ‚Du bleibst da!‘“⁸⁸

---

⁸⁸ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 44–45.

Pozice strážmistra se dá zároveň zařadit do roviny svědka. Vůči obyvatelům Černé Vody je sice nadřízený, přesto ale nemůže plně nezávisle rozhodovat. Hned při prvním setkání s Viktorem podává svědectví o tom, jak to v obci chodí, jaké dopady má válka na danou oblast a lidi a že on s tím v podstatě nemůže nic udělat. Zlomovým se stává okamžik, kdy zazní na gramofonu píseň Hitlerjugend. Kdyby Viktor nezasáhl vyřknutím oné věty, přešel by Hejna od výhrůžek k činům, a tím postava dostává opět potenciál stát se katem. Najednou překonává limitovanost, kterou vytvářejí nadřízené orgány v Olomouci – Viktorovi vyhrožuje, plně vyznívá jeho negativní postoj k Němcům, hlavně tedy k Adelheid.

V poslední části příběhu se Hejna dostává z pozice kata, čekajícího udeřit na bratra Adelheid, do pozice oběti, kdy je zavražděn – z lovce se stává úlovek. Navíc se zmiňuje, že mu utekla žena s nejlepším kamarádem.

Ve vztahu Viktora a vrchního strážmistra se stále bojuje o pozici *pokořitele* – někoho kdo je tomu druhému nadřazen. Strážmistr Hejna má jistou pozici a funkci, ze které ho Viktor neustále sesazuje, ačkoliv neúmyslně. Strážmistr mu nadbíhá, závidí cigarety a vyznamenání, nabízí mu k dispozici dva muže a zbraně. Viktor ho nechtěně pokoří, když odmítne. Strážmistr ale pokračuje, vybírá Adelheid (se snahou se zavděčit její znalostí specifické diety, kterou Viktor potřebuje) nechává mu ji v domě na jeho prosbu, i přesto že Adelheid odmítá. Po incidentu s písní Hitlerjugend se ručičky vah obracejí, strážmistr má s plánem zatčení Adelheid opět navrch atd.

1.12 Postava dívky s mlékem

Setkání Viktora s děvčetem tvoří orámování děje. Není známo její jméno, není ani tak podstatné, jako popis jejího vzhledu – bledý obličej, vyhublá ramena, útlá postava, hubená dětská kolena, příliš velké letní šaty. Nepochybně je také obětí války. Vypravěč používá pro popis postavy příznačný střední rod, což umocňuje vnímání postavy spíš jako dítěte než dívky. Pro Viktora představuje symbol posvátné čistoty a naděje v budoucnost, o to výrazněji, když mu zachrání život. Jakmile mu pak nabídne mléko, je to pro něj utěšující okamžik a mléko, které Viktor potřebuje kvůli zdravotním potížím, si získává symbolický charakter zdraví.

Druhé setkání s touto postavou ukončuje knihu a vystavuje kontrast mezi dobrem a zlem, zoufalstvím a nadějí. Viktora zrovna napadl dav lidí, všichni jej plně odsoudili, on krvácí, je na pokraji beznaděje. Náhle potká dívku s přívětivými očima, které od něj neodvrátí, dokonce má o Viktora starost a vyjadřuje zájem. Její poslední větu si lze vyložit opět jako symbol naděje:

„*Můžete jít přes pole, ‘ volala dívka za ním, ,miny tu už nejsou... ‘*“⁸⁹

Dívka s mlékem se pohybuje v rovině svědka, soucítí s Viktorem jako s obětí války, můžeme říct, že je schopna empatie, stojí mimo dění, ale není nečinná, když Viktora zachrání.

K tomuto okamžiku patří kříž s německým nápisem *Es ist vollbracht!* jako symbol míru. Na začátku příběhu Viktor vnímá nápis pozitivně.

„*Takový klid, takový mír, neporuší jej křik, ani výstřely. Vše je skončeno.*“⁹⁰

Plný naděje očekává novou a lepší budoucnost. Na konci je ale nápis nečitelný a význam slov se pro Viktora mění:

„*Dobře že je kříž zasněžený a slova jsou nesrozumitelná, řekl si Viktor před křížem, měli by jej porazit a rozbít na zemi na kusy, protože není nic dokonáno, ani neskončilo – všechno jen pokračuje a bude stále pokračovat, protože není lásky, ani smíření.*“⁹¹

1.13 Hansgeorg

Hansgeorg Heidenmann je neurčitá postava, která působí dost nenápadně a záhadně, velkou část knihy je považován za nezvěstného. Fakticky se objevuje pouze na konci knihy. Postava je postupně odkrývána a tím dává smysl jistým nejasným pasážím. Hraje ale výraznou roli – je jakýmsi spouštěčem dynamické zápletky. Popis jeho

---

⁸⁹ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 121.

⁹⁰ tamtéž s. 20.

⁹¹ tamtéž s.120.

charakteru je vynechán, dozvídáme se o něm pomocí činů, které mají velmi negativní charakter (tj. vražda). Právě kvůli bratrovi byla Adelheid vystrašená – nevíme sice s jistotou proč, víme ale kvůli komu. Když je Hansgeorg v kostele postřelen, vyhledává svou sestru – pravděpodobně spolu chtějí utéct. Při této *návštěvě* ale jeden ze sourozenců zabije strážmistra Hejnu. Postava Hansgeorga má na rozdíl od Adelheid určitý příznak zlého charakteru. Už od začátku vyprávění se mluví o Němci, který se skrývá a ve vesnici vraždí.

„Je tu celkem nuda, ale rád ti občas nějaký Němec. Mám dojem, že jde pořád o toho samýho chlapa.“⁹²

V knize je několik podobných malých nenápadných zmínek, které předběžně vykreslují Hansgeorgův charakter a smysl nám začnou dávat až po jeho odhalení. Z pohledu Adelheid jde ale stále o jejího bratra a nepochybně k němu chová silné city (i přesto, že nevíme, co se mezi sourozenci odehrálo po vraždě strážmistra Hejny). On i ona jsou oběťmi války, ať páchali zlé činy nebo ne.

1.14 Gardista Jindra, Štábní kapitán

Tyto dvě postavy představují v zásadě jedno stanovisko – nenávisť Němců, a také proto jsou na úrovni katů. Přesto vytvářejí jakýsi kontrast mladistvého nerozumu a moudrého stáří.

S postavou gardisty Jindry se setkáváme hned na začátku novely. Jako člen revoluční gardy prohledává vlak a kontroluje průkazy pasažérů. Viktor odmítá identifikaci předložit a tím vzniká konflikt.

„Bude to skopčák, podívej se na ty boty. Takový nosili oficiři.“⁹³

---

⁹² KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s. 17.

⁹³ KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25. s.11.

Situace vygraduje potyčkou, ve které je Viktor zraněn. Následně se podle Hejny musí Jindra Viktorovi omluvit. V průběhu textu je gardista Jindra většinou popisován jako *mladík; mladý; mladičký*. Pravděpodobně to byl on, kdo pustil na gramofonu píseň Hitlerjugend a tím zapříčinil rapidní zvrát událostí. Když se na Viktora v závěru novely sesypal nenávistný dav, vedl je právě gardista Jindra. Zdá se, že je tato postava dynamickým prvkem příběhu, hybatelem děje, co se nacionalistických tendencí a postoje proti Němcům týká. Jelikož je vykreslován, jako tak mladý, dalo by se říct, že je jeho chování důsledkem války, že je vychován válkou a dost možná, by celá jeho povaha a jeho chování vypadalo bez ovlivnění válkou jinak, stává se tudíž také obětí.

Naopak štábní kapitán působí jako statická kotva. O Viktora má starost, zná ho od dětství a smířlivým tónem přemlouvá Viktora, aby se vrátil domů, říká mu, že pro něj chce klid. Je popsán jako muž o holi, s bílými vlasy a příjemným, vrásčitým obličejem. Díky tomu postava působí jako zachránce a získává příznak sympatičnosti. V důsledku se u něj projevuje stejná nevraživost k Němcům jako u Jindry, nicméně v sofistikovanějším provedení. Neuznává Viktorovu starost o Němku Adelheid, chce také, aby svědčil proti ní. Stává se tedy také katem a svědkem (jako jediný plně zná Viktorovu minulost).

Závěr

Cílem této bakalářské práce byl popis postav v novele *Adelheid* Vladimíra Körnera. Pokusili jsme se zpracovat vnitřní svět postav, hlavních i vedlejších, a zaměřili jsme se na způsob jejich vnějšího popisu, také jsme analyzovali, jak spolu souvisí vnitřní a vnější projevy subjektů. Zabývali jsme se obecnými motivy a částečně i symbolikou.

Tvorba Vladimíra Körnera odhaluje složitost nitra člověka. V novele *Adelheid* se setkáváme s kontrastem mezi dvěma jedinci – jeden je zlomený, slabý, nemocný a poražený, druhý je hrdý, nezdolný, plný vzdoru. Oba jsou oběťmi dějin, oba jsou oběťmi života, ale každý se k tomu staví jinak. Jsou postaveni vedle sebe, nedokáží spolu komunikovat, a přesto každý převezme vlastnosti toho druhého. Nezlomná *Adelheid* se vzdává a zabije se, slabý zničený Viktor ale pokračuje v životě dál. Setkáváme s kontrastem války a míru, nemoci a zdraví, naděje a bezmoci, lásky a nenávisti. Pochmurná stylizace textu, beznadějné osudy postav, jedinci postižení historií – tak by se dala zjednodušeně popsat nejen *Adelheid*, ale i mnoho dalších Körnerových knih.

Nejen kontrast mezi postavami, ale i kontrastní symboly naturálního charakteru, jako světlo a tma (den a noc); zima a teplo; ticho a hluk; kontrast barev jsou významnou složkou díla, která napovídá určitou interpretaci.

Hlavní postavy jsou předurčeny k zániku, jako kdyby neměly právo na šťastný plnohodnotný život. Dalo by se říct, že je to až klasický Körnerovský motiv. Přesto vybízí text ke zkoumání, zdá se totiž, že postavy ještě mohou být zachráněny, že ještě mohou zvrátit svůj osud. Körner ale zařazuje do textu nenápadné prvky a rysy, které nám tragédii mohou napovědět, ať už to jsou nápisy, předměty, projevy přírody, vystavění prostředí. Všechny tyto upomínky začnou dávat konkrétní smysl až na konci příběhu.

Fakt, že Körnerovu tvorbu ovlivnila smrt otce je očividný ve stylu textu. Působí velice silně, sugestivně, autor se nebojí velkých témat. Jeho postavy mají dynamiku, plastičnost a jsou pro čtenáře zajímavé tím, že může odkrývat její tajemství. *Adelheid* je nerozluštěnou záhadou. Stejně jako z části Viktor, i přesto, že se typologicky kloní

spíše k postavě-definici, u kterého nelze předvídat jednání, ačkoliv je nám umožněn vhled do jeho mysli. Körnerovy postavy jsou rozpracované do maximálního detailu. Každá vedlejší postava silně ovlivňuje děj nebo hraje významnou symbolickou roli, která opět působí na hlavní postavy a může tak i změnit jejich jednání.

Analogické prvky v díle vybízejí k uspořádání. Použili jsme typologii úrovní kat- oběť- svědek a aplikovali ji na postavy. Sám autor evidentně vědomě stylizuje postavy právě do těchto rolí. Dokázali jsme, že tyto úrovně nejsou neprostopupné a v průběhu textu se postavy posouvají, například na základě nových informací získaných při aktu čtení.

Důležitým prvkem se v novele ukázala být promluva, řeč, komunikace. Ať už jde o Viktorovu vyřčenou větu „*Gehen Sie in mein Zimmer und erwarten Sie mich dort im Bett!*“ nebo Adelheidino „*Es schneit!*“, vždy se slova ukázala jako stavební kámen zvratu v příběhu. Ani u jednoho výroku si přitom nejsme jisti, co skutečně znamenal, známe sice obecný význam slov, nejsme ale schopni určit za jakým účelem byla vyslovena.

Stejně tak komunikace, hlavně mezi Adelheid a Viktorem, je neméně významnou složkou díla. Viktor si myslí, že Adelheid nemluví česky, což vede k tomu, že se jí bez obav svěřuje. Ona mlčí (pravděpodobně mu nerozumí), ale pro jeho zlomenou duši hledající naději začne mít mlčení příznak pochopení, proto se jeho city k ní prohlubují. Jestli Adelheid skutečně nerozumí se opět můžeme jen domnívat.

Problematika vztahu Čechů a Němců je hlavním stavebním kamenem novely Adelheid. Reprezentuje ji vztah mezi hlavními hrdiny. Toto téma je křehké (s ohledem na reálnou minulost světa), stejně jako vztah mezi Adelheid a Viktorem.

Velkou roli hraje v textu Vladimíra Körnera rodina (s ohledem na Körnerovu minulost je to pochopitelné). Ač se to nezdá, obě hlavní postavy jsou silně ovlivněny rodinnou minulostí. Adelheidino chování určují skutky, které vykonali členové její rodiny. Viktora zase pronásleduje špatné svědomí, že rodinu opustil. Chování, jednání a cíle postav jsou tak utvářeny také tímto prvkem.

Kromě toho, že jsme popsali postavy díla, jejich chování a myšlení, prokázali jsme, že je v díle tematizována relativita jako taková. Všechny prvky v novele jsou silně propojené a dá se říci, že mají mnoho významů. Své teorie jsme se snažili vždy podložit množstvím argumentů. Každý tento argument je ale pouze subjektivní, nic není výslovně dáno. Jediný autorův záměr, který je jasný, je vypovědět poselství. Jaké poselství to je, ale není jasné – poselství o zničující válce, o lásce, o komunikaci nebo o naději, snad o všem dohromady.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Pacourková Lucie

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Postavy v Adelheid Vladimíra Körnera

Jméno vedoucího diplomové práce: Mgr. Richard Změlík, Ph.D.

Počet znaků: 72 923

Počet titulů použité literatury: 16 titulů použité literatury, 5 elektronických zdrojů

Počet příloh: 0

Klíčová slova: Adelheid, Vladimír Körner, literární postava, charakterizace postav, interpretace postav, jména postav

Anotace diplomové práce: Bakalářská práce se zabývá interpretací postav v Körnerově próze Adelheid, konkrétně jejich nevyhraněností a motivikou. Zkoumá vnitřní a vnější svět postav, vztah dvou hlavních hrdinů, problematiku soužití Čechů a Němců, prvky a symboly, skryté i zjevné, které mají na postavy vliv a jaké významy mohou nést. Dále zkoumá, jak se postavy projevují v textu – jejich vnější popis, jednání, komunikaci, myšlenky. Práce představuje typologii postav, která je na subjekty následně aplikována.

Resumé

In the first chapter, we focused on the personality of Vladimír Körner. We have described his life and how it influenced the author's subsequent work.

In the second chapter, we characterized the literary work - we outlined which features are specific for it and which historical epochs it depicts to the greatest extent. In addition to literary works, we also summarized the screenwriting production.

The third chapter was devoted to the theoretical concept of the character. We defined the concept of a literary character, we focused on the segments that most significantly determine and shape the character. The chapter also emphasized the importance of name and naming.

In the fourth chapter, we introduced the short story *Adelheid*. We dealt with the circumstances that accompanied Körner in publishing the work. This chapter also includes the contemporary literary context. We presented a typology according to which we divided the characters in the novel into the levels of executioners, victims and witnesses. We also focused on the elements and motifs that the individual characters represent and dealt with the framework of the compositional construction of the work. Last but not least, we summarized the plot of the novel.

In the following chapters, we focused on the individual characters of the work. After presenting their general characteristics, we focused the analysis on the formation of these subjects, the way of their presentation in the text, we emphasized the most important features of the characters and placed them on a certain level of typology as executioner-victim-witness.

In the fifth chapter, we focused on the main male character Viktor Chotovický. Subsequently, we emphasized the theme of loneliness and disunity. We characterized the factors that cause Viktor's feeling of loneliness and tried to analyze them. As well as the theme of disunity, in which we tried to take into account the relationship between the main characters.

The sixth chapter was devoted to the main female character *Adelheid Heidenmann*. For this character, we have dealt with the theme of hatred and love, which are closely related. We focused on national hatred, the relationship between the main characters,

Adelheida's love of family and family environment. We also dealt with the general misunderstanding, the absence of communication and how the author replaces it in the text. We tried to describe the character mainly from the internal point of view, which is very modestly represented in the novel.

In the following chapters, we dealt with the supporting characters, their relationship to the main characters and the way they are represented in the text. We also focused on the symbolism of these characters and how they affect the story and the main characters themselves.

Seznam použité literatury

1. BLAHYNKA, Milan, ed. a kol. *Čeští spisovatelé 20.století: slovníková příručka*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1985.
2. BUBENÍČEK, Petr. *Cukrová bouda. Ústup před existencialitou*. In *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity*. V9, datováno 2006. Brno: Masarykova Univerzita, 2007. s. 69-78, 10 s. ISBN 978-80-210-4401-2.
3. DOKOUPIL, Blahoslav, ed. aj. *Slovník české prózy: 1945–1994*. 1. vyd. Ostrava: Sfinga, 1994. 490 s. ISBN 80-85491-84-2.
4. DOLEŽEL, Lubomír. *Heterocosmica: fikce a možné světy*. Vyd. české 1. V Praze: Karolinum, 2003. 311 s. ISBN 80-246-0735-2. s. 31.
5. FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. 111 s. Theoretica & historica; sv. 2. ISBN 978-80-85778-61-8.
6. GALÍK, Josef. *Česká literatura po roce 1945: (1945–1969)*. 2. dopl. vyd. Olomouc: Univ. Palackého, 1991. 272 s. ISBN 80-7067-070-3.
7. GARČIC, Jindřich. *Körnerovy Podzimní novely, zpráva o osudu dvou kultur v polovině roku 1945 v oblasti Jeseníků. IV. svatováclavské Česko-Polsko-Německé setkání v Jeseníku: sborník referátů*, 2004, **4**, s. 43-47. ISBN 80-903430-2-3.
8. HEJČOVÁ, Helena. *Ďábel si rád bere podobu šaška*. Reflex 1999, r. 10, č. 40, s. 18–21.
9. HODROVÁ, Daniela a kol. -- *Na okraji chaosu --: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1.
10. JAREŠ, Michal – KASAL, Lubor. *Starý vlk loví sám*. Rozhovor s Vladimírem Körnerem. Tvar, 2006, roč. 17, č. 17, s. 4.
11. KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude jmenovat?. 2.*, upr. a dopl. vyd. Praha, 1985.
12. KÖRNER, Vladimír. *Rozhovory 1964–2009*. 1. Praha: Dauphin Daniela Podhradského, 2009. ISBN 978-80-7272-237-2.

13. KÖRNER, Vladimír. *Adelheid*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 121, [2] s. Život kolem nás. Malá řada; Sv. 25.
14. MIKULÁŠEK, Alexej a kol. *Literatura s hvězdou Davidovou: slovníková příručka k dějinám česko-židovských a česko-židovsko-německých literárních vztahů 19. a 20. století*. 1. vyd. Praha: Votobia, 1998-. 2 sv. Velká řada. ISBN 80-7220-019-4.
15. MRAVCOVÁ, Marie. Vladimír Körner: Adelheid. In *Česká literatura 1945–1970*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-23973-0.
16. RIMMON-KENAN, Shlomith. *Poetika vyprávění*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001. 176 s. Strukturalistická knihovna; sv. 7. ISBN 80-7294-004-x.

Elektronické zdroje

1. AUDESOVÁ, Nikola. Vztah muže a ženy ve vybraných prózách Vladimíra Körnera [online]. Brno, 2013 [cit. 2020-06-02]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/qu31dx/>>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. doc. PhDr. Bohumil Fořt, Ph.D.
2. BRABCOVÁ, Petra. *Vladimír Körner* [online]. Praha, 2007 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/53028/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. PhDr. Anna STEJSKALOVÁ.
3. KRÁSNÁ, Jolka. *O natáčení filmu Post bellum*. In: *Film 2009* [online]. 2009 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/>
4. MUDRA, Jan. Vladimír Körner. *Česká televize: ivysílání* [online]. 2007 [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/>
5. WIENDL, Jan; KOŠNAROVÁ, Veronika. Vladimír Körner. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 10. 1. 2009 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

Ostatní zdroje

1. KOMENDA, Petr. *Být cizincem II. Vladimír Körner: Adelheid. Údolí včel.* × *Písečná kosa* [přednáška]. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 18. 4. 2018.